

Милош Лајиновић

ВРТОВИ

У постављању вртова, павиљона, кривудавих стаза, малих планина од камена и цветних засада настој да створиш осећање малог у великом и великог у малом, стварног у привидном и привидног у стварном.

Неке ствари треба да буду скривене, а неке очигледне, неке истакнуте, неке неодређене.

Утврђивање ваљаног врта није само ствар постављања кривудавае стазе у подручју с пуно стена — ко мисли тако само траћи време и снагу.

СЛЕПИ ЧОВЕК У КИНЕСКОМ ВРТУ

*Не умиру богови. Умире веровање
незахвалне руље смртника.*

К. Кавафи

У Кинеском врту, лепом и уредном — не у сну сневаном, оном, дакле, стварном, раширеном око палате млетачког провидура, којег је једне ноћи пре свог нестанка уснио поручник Павел Волков — изграђеном на основу нацрта писца Шен Фуа, пролазећи кроз месечеве капије, колонаде кестенова, крај плитких, зелених вода рибњака и бистрих језера — *ишло су отвори кроз које човек може да види други свет, друго сунце и небо* — стигох до лавиринта.

— *Унутра си, а знаш — нигде, никад враћа, лица и наличја овај дво-рац нема* — одзвони стих уместо најавног звона.

Било је јутро. *Чуо се звук секире која удара у сјабло.*

Уђем. Охрабрен оскудним знањем књижевних игара, без страха, и опреза, пођем уским ходницима што их створише леђа шимшира, рамена чемпреса и чврсте груди витих туја. Тамо где лавиринт беше најшири — то место могло би бити сам центар, срж или срце његово — а одакле се, опет, полази даље, на осам страна, и ту севају оштрице скривених погледа, најбох на човека, старца, што беше налик оном који написа: *за мене је смрт нада...*

Једва померајући усне мрмљао је молитве или бројао прсте на рукама.

Тек кад приђох сасвим близу разабрах шта говори.

— *Ја сам Европљанин рођен у изгнанству, имам кај домородачке крви, чиме се нарочито не поносим, кај португалске крви, француске ирешке — Бејтанкур — веома далеку француску крв, можда лажну и кај јеврејске крви као цео свети. Отац ми је био професор психологије. Написао је неколико њесама, једну драму, коју је уништио, један роман, и није остварио своју судбину књижевника. У суштини, ја сам помало писац. Научио ме је да је сваки музика, инструмент. И да сваки језик представља један начин мишљења. Не припадам ни једној партији. Теоријски, ја сам анархист у сјенсеровском смислу те речи. Што ће рећи да не верујем ни у државе, ни у владе. Владе су нужно зло као и касатнице. Вероватно има оних који се не слажу с мојим мишљењем, али и ја после извесног времена могу такође да се не сложим.*

Беше налик ономе што је потписао песме *Чувар књига, Историја ноћи, Саучесник...*

Звери су вребале из прикрајка. Из тишине.

Разаињу ме ја морам бићи и крсти и чавли

Пружају ми њехар, а ја морам бићи кукуија.

Очи су му биле заклоњене тамним стаклом наочара. Подбрадак смежуран и опуштен. Седео је на столици, такву користе редитељи филмова, у зимском капуту, од енглеског штофа, с црним шеширом забаченим на потиљак. У његовом крилу мировао је елегантни штап са дршком од слонове кости.

Крај животне исповести гризао је почетак.

Старац је говорио, говорио, говорио...

Реч је истина, животи, бесмртности. Говоримо, говоримо — ћушање нам не кристаје...

Његов бескрајни монолог, многи то знају — посебно они што пишу књиге и живе на сцени — беше лек од смрти.

После тог сусрета, када сам се након неколико врелих ноћи и дугих, блатњавих дана, извукао из лавиринта, монолог слепог старца у кинеском врту, за који сам веровао да је једна од светих тајни, чуо сам још много пута. Схватих да га сви знају, да је тајна украдена и да у свету постоји много старчевих двојника, мада су га тада, уз мене, слушале само хитре птице и кипови Мравлава, Ламије, Мајмуна који пије туш, Кинеске лисице, Грифона, Елфови, Абтуа и Анет...